

sedas aguijosas: / non merecen mis carnes iazer tan viciosas».

En efecte fins avui *molsa* continua usant-se a l'Alt Aragó, on jo mateix vaig constatar que a penes coneixen el nom castellà, *musgo*, i l'anomenen *mòlsa*, tant a Bielsa com a la punta NO. del Sobrarbe, a Torla (1965). És la continuació ininterrompuda de l'àrea del català pirinenc: la *mòlsa* l'anomenava a Benasc el meu companyant muntanyenc (1965); «ixa roca ye plena de *molsa*» consigna allí mateix Ferraz (p. 79); així va seguint cap a llevant: crec recordar-lo de la Vall de Boí; la *mòlsa delz àbres* anomenaven a Espot el líquen ufanós que cobreix els pins i avets d'aquelles bosquíries (1963); *mòlsa* nom de la criptògama del sòl dels boscos a tot Cardós i Vall Ferrera (1932-4); i així deu anar seguint fins al Conflent, on tinc nota imprecisa d'haver sentit *mùlsə* al pastor de Conat i, en tot cas, a Molig m'ensenyaren la *mùlsə* que cobria una pedra (si bé és veritat que allà hi ha un «Gorg de la *mùlsə*» que a desgrat de la discrepància fonètica sembla contenir el mateix fitònim), 1960.

Es registra com a nom de l'herba criptògama en fonts literàries catalanes ja en dos textos medicals del S. xv (*AlcM*), i en la ploma dels nostres grans poetes moderns: «Prop d'ahont se capdella y descapdella / lo contrapàs, sota una arcada vella, / la Font del Comte raja del cor d'un bosc joliu / --- / que atravessar no poden los raigs del sol d'istiu; / los dos comtes s'asseuen en la *molsa*, / lligats pels sons y melodia dolça, / Gentil plantat se queda a l'ombra d'un auró / ---», *Canigó* I, 18a; «Dolç és l'oasis del Gorg Blau. / Sortint del Gorg, per entre *molsa*, / ramatges, eures y ramells, / l'aygua jugant, fa ab els aucells, / seguit, seguit, música dolça», Costa i Ll. (1905, *El Gorg Blau*, 4a).

Però en tenim altres testimonis ja antics en algunes de les accs. secundàries. Es pot tractar del tou, coixí o embuatament que es posa en matèria teixida: «tot parayre farà bona *molsa* als draps que aparellarà» en doc. ross. de 1424 (*InuLC*), o de la polpa d'un fruit o altre aliment carnós, d'on en general la idea de 'substància nutritiva': «De dones / --- / qui'n pren consells / ne mor de fam, / e creu trobar / en l'erm espigues / --- / de mar salada / vol aygua dolça: / ha 'n poca *molsa* / suc e sabor / de ver amor», JRoig (*Spill*, 8030).

Si junt amb això tenim en compte els derivats, com *molsut* 'polpós, carnós, flonjo', que assenyalen en els prosistes de llenguatge més tradicional (cf. *ses nostres moltes* 'carns d'homes grossos' en boca dels corders blanencs del conte de Ruyra), *mo(l)sellut* en el Ross., *emmsolar* i *desemmsolar* les falçs (veg. infra en els derivats), tenim tot un conjunt d'accs. amb el sentit de 'cosa tova, embuatada'. Però el punt de partida de tot això està en l'ús de la *molsa* com a matèria elemental, i per excel·lència, per fer coixí: la *molsa* damunt la qual jeia Santa Òria, la *molsa* on seuen els comtes Guifre i Tallaferrero en el *Canigó*, la «*molsa* e 'l brin pro lliniend e clavetando ipsa torcularia» que el PSW recull en un doc. girondí dels Ss. xiv-xv; «em-

molsar: posar *molsa* sota el bast dels animals de càrrega, per evitar que aquest els toqui directament l'esquena» (Amades, *BDC* xxii, 125). És evident que el sentit bàsic és el de la planta tova i esponjada, que ha mantingut tothom, i que la resta en són aplicacions translàtiques i figurades.

L'etimologia de *molsa*, amb els seus germans occità i francès és una de les velles qüestions polèmiques de la romanística. Ja els fundadors de la lingüística romànica, des de Diez (*Wb.*, 644), s'adonaren que el nostre mot és inseparable del nom germànic de la *molsa*: aquest degué pertànyer al germànic comú puix que no sols es troba *mos* des de les fases més antigues de l'alt-alemany, de l'anglo-saxó (avui al. *moos*, anglès *moss*) i de l'escandinau, sinó també en els altres dialectes del germànic continental, pertot aproximadament en la forma d'un neutre *mos* (en esc. antic una lleu variant masculina *mose* o *mosi*); i tenint en compte que pertany a una arrel indoeur., representada en bàltic i eslau comuns en formes idèntiques, incorporada a una arrel comuna a totes les famílies indoeuropees (en ampliacions radicals diferents) i que en germànic presenta lògiques variants apofòniques i semàntiques (Kluge i Skeat, s.v.; Pok., *IEW*, 742.25ss.; Walde-H., s.v. *muscus*).

En general els investigadors van seguir l'opinió de Diez: Gaston Paris (*Romania* III, 420), Scheler, Mackel, Th. Braune, i els etimòlegs del *DGén.* (Darmesteter, Thomas). Causava alguns escrúpols el fet que en francès *mousse* significava també 'bromera, escuma en les begudes etc.', mot tan fermament implantat en la llengua i amb documentació a penes menys antiga que l'altre; encara que la paraula germànica també presenta (però dialectalment o en formes apofòniques o derivatives diverses) significats tirant a cosa líquida (aiguamoll, fang) costava de creure que des de 'molsa' o cosa humida o fangosa s'hagués passat a 'escuma'.

I, sobretot, AntThomas estudiant-ho millor més tard, posà de relleu el gros entrebanc fonètic que presenta la -l- catalana-occitana, car si bé en temps de Diez només s'havia assenyalat una variant oc. *mossa* (en un parell de textos en prosa dels Ss. XIII-XIV: Rayn. IV, 273a), i avui el mot sona *moussou*, -e, -a, en la gran majoria de les terres d'Oc, el PSW aportà bona documentació, més abundant i tant o més antiga, de la forma *molsa*, en textos occitans medievals, i és natural que *mòusso*, *mòyssa*, vocalitzat, en tancar-se en el so de ú l'antiga o tancada, en tots els parlars d'oc i d'oïl hagi desaparegut el rastre de la -l-. Era el cas de dir que un sol testimoni antic d'oc. *molsa* valia tant com IO on la l, vocalitzada, hagi desaparegut. I Ant. Thomas (*Rom.* xxxiv, 1905, 198) detallava: «*molsa*: muscus» apareix en una font de Sarlat (Dordonha) del S. xiv o xv; *molssa* en un altre text medieval de Perigieux; el prov. alpí, en parlars que no vocalitzen la -l- té *mourso* (la forma amb r s'estén fins a Còrsega, portada potser des d'allà). I de més a més el testimoni massís, unànime, del català (encara reforçat per les dades aragoneses). Hi havia, doncs, un indubtable obstacle fo-